Cenzurat.

XLVI. évf. Cluj, 1936. május. 5. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

Library of the Unitarian School

Az unitárius lélek.

Arra soha senkit sem kényszeritettek, hogy unitárius legyen, de arra igen sokszor kényszeritették az unitáriusokat, hogy hagyják el egyházukat s más egyháznak legyenek a hivei. Akik tehát a nagy küzdelmek után megmaradtak unitáriusoknak, azok szivvel, lélekkel unitáriusok kell, hogy legyenek. Mi közöttünk nem szabad egyetlen egy lanyhának, közömbösnek sem lennie. Annál kevésbé félregarolónak. Egy régi unitárius hitvallás a következő szavakkal végződik: Ez a régi unitáriusoknak hitvallása, *amelyért őseink sokat szenvedtek*. Igen, a régi unitáriusok nagyon sokat szenvedtek. Zivataros századokon keresztül mellőztetést, lekicsinylést, gúnyt, vagyonelkobzást, üldöztetést és gyakran vértanuhalált kellett elszenvedniök, de azért Isten jóságából és segitségével mégis megmaradtunk. Minden unitárius falu egy nagy dicsőségről beszél, az ősöknek állhatatosságáról, kitartásáról, hithüségéről. Ha az élő emberek elfeledkeztek a sok régi szenvedésről és dicsőségről, arról beszélnek a hideg, néma kövek, amelyek a templom, a torony s esetleg a templomkeritésben vannak beépitve.

A mi vallásunkat tehát nem hatalmi érdek létesitette, hanem az emberi léleknek benső, igaz, tiszta vágyódása. A mi vallásunk a lelki szabadság vallása, amely az Isten iránt való gyermeki hódolatból és szeretetből, a léleknek Isten után való tiszta vágyódásából származik. A mi vallásunk a szellemiség vallása. Mi a szellemiség hatalmát hirdetjük mindenkor az anyag fölött; szentül megvagyunk győződve arról, hogy a szellemnek, ami az emberiség legszentebb értékeit jelenti, diadalmaskodnia kell ezen a világon. De emellett az unitárius vallás a testvériesség vallása. Minden emberben testvért látunk, még azokban is, akik üldöznek, bántanak minket. A testvéri szeretet igazi mély érzésével szoritjuk keblünkre azokat, akik hitben is

Unitarian College 2416 Allston Way
Berkeley, California, U.S.America

a mi testvéreink, a kikkel együtt egy templomba járunk, egy igaz Istent imádunk. Mi nem engedhetjük meg magunknak azt a pazar fényüzést, hogy egymást gyülöljük, egymás ellen küzdjünk, mert ha ezt tesszük, akkor nem vagyunk lélekben unitáriusok. »Ha nem szereted felebarátodat, akit látsz, hogy szereted az Istent, akit nem látsz.« Akiben testvérei, hitfelei, embertársai iránt nincsen szeretet, annak hite sincsen. Pál apostol ezt mondja: »Azért megmarad a hit, remény és a szeretet, ez három. Ezek között legnagyobb a szeretet.« Igen a szeretet mindennél erősebb, mindennél hatalmasabb. A máglya lángjai között vértanu halált halt Servét Mihály is azt mondotta volt: »Nagy a szeretet ereje, amelynek a hit utat tör.«

A szeretetnek csodás ereje, fölemelő hatalma vezesse hát a mi lelkünket. Mi közöttünk, ha igazán unitáriusok akarunk lenni, nem uralkodhatik semmi más, mint a tevékeny szeretet, az egyházépités szelleme. Mi őrizői vagyunk felebarátaink, testvéreinknek, őrizői régi dicső szent hagyományoknak. Ha nem volnánk elég erős őrizők, akkor nekünk szólana Kölcseynek fájdalmas sóhajtása:

Vándor állj meg! Korcs volt anyja vére,
Más faj állott a kihunyt hel ére,
Gyönge fővel, romlott, szivtelen;
A dicső nép, mely tanult izzadni
S izzadás közt hősi bért aratni,
Névben él csak, többé nincs jelen.

...Nem lehet, nem szabad, hogy igaz legyen, nem szabad, hogy mi rólunk szóljon ez a fájdalmas költemény. Az sirfeliratunk volna... És jaj azoknak, akik mozognak, élnek, és mégis meghaltak... Nekünk unitáriusoknak élnünk, munkálnunk, haladnunk, fejlődnünk kell, hiszen mi vagyunk a leghüségesebb megőrzői Jézus oly egyszerű, oly bensőséges és annyira fönséges tanitásainak. Az unitárius lélek ne lankadjon el. Az unitárius lélek térjen magához. Ébredjen öntudatra s hirdesse a tett vallását, a munkás szeretetet és épitse föl a hitnek, szellemiségnek soha össze nem omló fellegvárát.

Követésre méltó példák.

A nehéz időknek sulya alatt termelődnek a léleknek drága kincsei, amik reménységet adnak a küzdelmek megvivására és egy jobb jövő kialakitására. Bizonyára a jelen idők termelték Andrási Ferenc presbiter afia lelkében a gondolatot, hogy édes anyjával közösen a chedei unitárius egyházközség részére, mintegy 4 hold terjedelmü ingatlant ajándékoztak. Élhalt presbiter afiának 1936 március 21-én volt a temetése. A sirnál Török Elek nicoleni és Sófalvi Domokos cechești lelkészek helyeztek koszorut elhalt afia koporsójára.

Rugoneștin Szentannai Borbála rugonești lakós az odavaló unitárius leányegyházközség részére 260 □ öl belsőséget ajándékozott, mivel letette az alapját az épitendő imaháznak. Nem veszhet el a nép, akit Isten lelke vezérel.

A felhők.

Kétségtelen, hogy sok csalódás és keserüség éri az embert e földi életben. Itt tiszta és zavartalan örömet ok nélkül várunk és keresünk. Minél többet remélünk, annál többet csalódunk. Örömeink poharába a keserüség csöppjei vegyülnek. Vidámabb óráink után a kereszthordozó napok következnek. Olyan életünk, mint az áprilisi időjárás. Ebben az örökös bizonytalanságban sokszor felmerül mindnyájunk lelkében a kérdés: miért van ez a sok sötét és borus nap életünkben? miért vannak ezek a fellegek, melyek elzárják előlünk a nap életet és vidámságot adó sugarát? Miért nem élhetünk örökös derü és napfény mellett? Ezekre a fel-fel bukkanó kérdésekre szeretnék röviden feleletet adni az értelem, a hit és a történelem világánál.

Vannak a mi földünknek olyan részei is, amelyek állandó napsütésnek vannak kitéve. Az u. n. »egyenlitő« táját a nap egyenletesen süti. Ott fellegek nem igen keletkeznek. E miatt keletkeznek a sivatagok, amelyeken az életnek semmi jele nem látszik. Ha mégis itt-ott kihajt egy-egy sovány füszál, azt a nap heve azonnal elperzseli. Az életadó viz hiányában puszta és terméketlen a föld, mint az örökös jóllétben élő ember lelke. De az ember az ilyen sivatagokat sem hagyja terméketlenül, hanem termő talajjá igyekszik átalakitani. Hogy ezt elérhesse, több száz kilométer távolságból óriási költséggel és nagy fáradsággal mesterséges csatornákat épit, amelyek segitségével vizet vezet oda, hogy annak segitségével életet teremtsen a kiszáradt földön. Ezt az életadó vizet hozzák nekünk azok a fellegek, amelyekre annyit zugolódunk mindennapi beszélgetéseink közben. Pedig mi lenne a mi mindennapi kenyerünkkel, ha pl. csak egy május hónapban kerülnének el minket ezek a jótékony fellegek.

Amennyire szükség van a külső természetben a felhőkre, éppen annyira szükség van a lelki világban is a felhős, borongós napokra. A szenvedések felhői tisztitják a szivet, acélozzák az akaratot, termékenyitik a lelket. Ezek hozzák ki a lelkekből azokat a rejtett csirákat, amelyek az örökös boldogság napsütésében örökre elszáradnának. A legnemesebb emberi erények az izzadás, verejték és könnyek cseppjeiben fogantak. Jézus is a sirókat s az igazságért üldözötteket nevezte boldogoknak.

Ezt bizonyitja a történelem is. Az őskeresztényeket a római császárok tüzzel és vassal üldözték. A cirkuszok porondjára hurcolták. Kiéheztetett vadállatok elébe dobták. Ezeknek a kegyetlenségeknek célja az volt, hogy kiöljék lelkükből a hitet s a hitükhöz való hüséget. De éppen az ellenkező célhoz vezettek. Hüségüket fokozták, igazságaik mellett való bizonyságtételre sarkalták, inkább meghaltak, mint hogy az igazságot megtagadják. Minél fellegesebb volt az ég felettük, annál nagyobb hüséget tanusitottak, s annál nagyobb és féltőbb gonddal

vigyáztak jellemük tisztaságára, erkölcsük feddhetetlenségére és hitük igazságaira, ugy, hogy még ellenségeik is tisztelettel néztek reájuk. A kereszténység a legnemesebb gyümölcsöket éppen az üldözések eme nehéz napjaiban termette.

De mihelyt a viharfelhők elvonultak fejük fölül, s nem kellett tartaniok a minden pillanatban lesujtó villámoktól, azonnal megfeledkeztek önmagukról. Meghomályositották vallásuk igazságait, meglazultak erkölcseik, s a hanyatlás utjára léptek, melyen feltartózhatatlanul lefelé zuhantak. Van tehát a felhős időknek, a nehéz és zivataros napoknak a lelki világban is valami hivatása, mert a szenvedések pörölycsapásai alatt lelkünk hajlékonyabb lesz az Isten akaratához igazodni.

Ha már most a kereszténység egyetemes történetébe beillesztem a mi kicsiny egyházunk történetét, azt látom, hogy három és fél száz éves történelmünk sok tekintetben hasonlit az őskeresztények történelméhez. Igaz ugyan, hogy a mi elődeinket nem dobták vadállatok elébe, de azért bőven volt részünk felleges és viharos napokban. Első püspökünk vértanu halála bevezetés volt ahoz a sok csalódáshoz és üldözéshez, amelyek később annyira eláradtak fölöttünk. Bilincseket raktak lelkünkre, hogy hitünk igazságait a világ előtt ne terjeszthessük. Elvették templomainkat, hogy némaságra kárhoztassanak. Megfosztottak anyagi javainktól, hogy koldusokká tegyenek. De ime mégis élünk. Sőt a fejszecsapások és megostorozások megtanitottak arra, hogy a Názáreti Mesterhez legyünk hivek. Ne csak az evangéliumi igazságok hiv megőrzésében, hanem az erény és erkölcs utjainak becsületes követésében is az ő nyomdokaiban járjunk; mert mi ez élettől nem várhatunk fényt, hatalmat és dicsőséget. Egyetlen jutalmunk a lelkiismeret békéje. De ezt a világ minden kincséért el nem cserélnők. Megtanitottak arra, hogy a fellegek is az isteni gondviselés eszközei, aki az őt félőknek mindeneket javukra igazgat.

A fellegeknek az is tulajdonságuk, hogy helyüket és alakjukat gyorsan változtatják. Most vésztjósló sötétséggel közelednek, de ha mérgüket kiadják szelid szivárvány kél nyomukban. Majd a szél darabokra tépi, széthordja a világ különböző tájaira, mig foszlányaik közül kiragyognak a nap derengő sugarai. Ne féljünk a fellegektől, mert azok is Isten küldöttei, melyek által a természet összhangját és az ő örök céljait munkálja.

Vári Albert.

Pályázati hirdetés. Sz.: 1—1936. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör pályázatot hirdet egy alkalmi óda megirására: „A jóltevők emlékünnepélyére". — Pályadij: 500 lej. Határidő: 1936 május 31.[1]) — Pályamunkák idegen kézirással, jeligével az e. lelkészkör elnökéhez Pál Dénes lelkész Simonești, jud. Odorheiu küldendők. — Simonești—Ormeniș, 1936 január 1. Pál Dénes elnök, Fekete Lajos, jegyző.

[1]) Junius 15-ig meghosszabitva. Lásd 96 lap jegyzet.

Felhivás városunknak unitárius templombajáró asszonyaihoz és leányaihoz.

Pár évvel ezelőtt szóvá tettem volt ugyancsak e lap hasábjain templombajáró hölgyeinknek azt a különös, megmagyarázhatatlan szokását, hogy a könyörgést és a közéneket ülve hallgatják végig, mig ugyanakkor a férfiak állnak. Ez, tudtommal, csak itt helyben divatozik, más unitárius egyházközségekben férfiak-nők egyformán viselkednek a templomi szertartások alatt: a pap imádsága és közének alatt mindnyájan állanak.

Arra is annak idején fölhivtam volt a figyelmet, hogy ez a furcsa divat, milyen zavarokat okoz. Azok a női nemen levő testvéreink, akik nem ismerősök az idevaló érthetetlen szokással, látva, hogy az orgonabúgás megszünte után a férfiak, mintegy vezényszóra, mind talpra állanak, az általános mozgolódás közepette maguk is önkéntelenül fölemelkednek helyeikről. Amikor aztán látják, hogy a körülöttük levő többi asszonyok ülve, összegörnyedve, lehajtott fejjel imádkoznak, szégyenkezve szép lassacskán maguk is visszaereszkednek a padjaikra.

Előfordul az is, hogy egy-egy tapasztalatlanabb házaspár ül egymás mellé valamelyik padba. Ezek a könyörgés kezdetekor a férfiak példájára mindketten fölállnak. Hogy aztán titokban széjjelnéznek s látják a körülöttük gunnyasztó hölgyeket, megrettenve, mintha csak valaki kiütötte volna alóluk a lábukat, visszaesnek mind a ketten a padra. Csak amikor alattomban tovább nézdelődnek, veszik észre a hiveknek nemek szerint való különböző viselkedését. Ekkor aztán a mi szokásunk szerint megoszlanak: a férfi ismét föláll, a nő ülve marad. Hogy mindez a helyzetváltoztatás nem történik sem az illetők, sem az őket szemlélők templomi áhitatának tulságos öregbedésével, az könnyen megfogható.

Főhatóságunk az idő tájt, mikor fölszólaltam volt, tette kötelezővé az előének éneklését s az éneklés alatt való általánosan kötelező fölállást. Ez bátoritott föl arra, hogy felszólalásommal a főhatósághoz forduljak s megkérjem, csináljon rendet a szertartás további folyamata alatt való viselkedésben is: rendelje el, hogy a könyörgés és közének alatt vagy üljenek a férfiak is, vagy álljanak az asszonyok is, de mindenesetre viselkedjenek egyformán.

A főhatóság nem figyelt föl szerény hangomra. És ebben igaza is volt. Elvégre vannak neki sokkal komolyabb és életbevágóbb föladatai is, semmint ilyen apró-cseprő ügyekkel foglalkoznia és az istenek régen sem arra voltak hivatva, hogy fazakat drótozzanak. Szerény megjegyzésem annak idején egyetlen hozzászólást váltott ki. Ebben egyik érdemes papunk nekem igazat adott s javasolta, hogy amint vidéken, ugy a központban is álljanak a könyörgés és közének alatt a nők is. S ezzel aztán az egész ügy jobblétre szenderült.

Most az elmult husvéti ünnepek alatt, kivált első napján, szokatlanul sokan jelentek meg templomunkban. A főbejáratnál levő padsorok zsufolva voltak férfiakkal és nőkkel vegyesen. Ilyenformán természetesen olyan sokan álltak föl a nők közül »tévedésből«, hogy hulló csillagokként való szórványos lenyugovásuk majdnem az egész könyörgés alatt tartott.

Ennek láttán gondoltam merészet és nagyot. Egyet sem kellemetlenkedem én többet a főhatóságnak. Miért lövöldöznénk verebekre ágyuval? Jobb lesz ehelyett egyenesen az érdekelt felekhez fordulnom. Felszólítom hát ezennel ünnepélyesen templomunkba járó hölgyeinket, álljanak pártomra s ne maradjanak ülve a pap imádsága és a közének alatt. Erre már a példát amugy is megmutatta elemi leányiskolánk kiváló nőtanitója, amikor tanitványainak elrendeli a könyörgés alatt való fölállást s maga is föláll. Kövessék e példát többi hölgyeink is és felállásukkal tegyék nyilvánvalóvá, hogy velünk, férfiakkal még a templomban is igyekeznek egy szintre emelkedni.

Márkos Albert.

Szerkesztő megjegyzése. Ezen kérdés rendezése elsősorban az egyházközség feladata. Felkérjük a helybeli egyházközségünk elnökségét, hogy ezen felhivást tekintse hozzáintézett beadványnak, javaslatnak s a legközelebbi Kebli Tanácsi ülés tárgysorozatába vegye fel.

Ha volna valaki...

Ha volna valaki
aki remeg értem,
aki ha elmennék
várná visszatértem,
ha volna valaki,
aki titkon szeret,
aki ha kacagnék
velem együtt nevet,
lehetne a világ
akármelyik részén,
álmaim hintaján
odarohannék én,
meséket mesélnék,
dalom hozzá szólna,
s nevetése nekem
égi zene volna,
mindent elkövetnék,
hogy gyakran nevessen,
hogy csak rám gondoljon,
csak engem szeressen,
rabszolgája lennék
lelkem neki adnám,
ha a nevetését
örökké hallanám,
...ha volna valaki,
aki titkon szeret,
feltárnám előtte,
mesedus lelkemet,
lehetne a világ
akármelyik sarkán:
összetalálkoznánk
a vágyvizek partján.

Kováts Péter.

Husvét után.

Jézus velünk van. Ján. 20, 26—29.

> És nyolc nap mulva ismét benn valának az ő tanitványai, Tamás is ő velök. Noha az ajtó zárva vala, bemene Jézus, és megálla a középen és mondá: Békesség néktek.
> Azután monda Tamásnak: Hozd ide a te ujjadat és nézd meg az én kezeimet; és hozd ide a te kezedet, és bocsássad az én oldalamra: és ne légy hitetlen, hanem hivő.
> És felele Tamás és monda néki: Én Uram, én Istenem! És monda néki Jézus: Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél: boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek.

Az elmult husvét a legszebb, legbensőségesebb ünnepek közé tartozik. Emlékét nem tudjuk egykönnyen elfelejteni. Egyházunk központjában a templom zsufolva volt hallgatósággal. Rég nem volt ily nagy közönség az Isten házában. Ugy hallottuk, hogy más helyeken is az idei husvétkor feltünő nagyszámu közönség imádkozott az egek Urához... És ez jól is van igy. Ha a halhatatlanság dicső ünnepe nem vonzaná a lelkeket, ha ebben a pillanatban nem éreznők az élet diadalát a halál fölött, ha a tavasz ébredésekor nem hinnénk a jónak, igaznak, szent reményeinknek bekövetkező diadalában, mikor hihetnénk, mikor is lángolhatna fel a mi szivünk?... Milyen édes, boldogitó tudat visszagondolni Jézus tanitványainak sorsára. A hitnek hatalmas erejét semmi sem mutatja jobban, mint ez a történet. Jézus meghal a kereszten. A legigazabb, legártatlanabb, a legszentebb, de egyuttal legemberibb ember végigszenvedi a legkegyetlenebb és legmeggyalázóbb halálnemet. Lelke a tiszta, áldott, szeretetteljes lelke visszaszáll a mennyei Atyához. Eltemetik. A sirra hatalmas követ hengeritenek... És a tanitványok még sem mondottak le mesterükről. Itt is, amott is látják őt, mintegy szellemies alakban. Először a föltétlenül hivő nők lelkében jelent meg. Aztán az erős férfiak látják. Végül Tamás, a mindennek végére járó elme leborulva kiált fel: Én Uram, én Istenem! A tanitványok mindeneknél fontosabbnak tartják azt a tényt, hogy Jézus velök van és zavartalan boldogsággal tölti el az a bizonyosság: Ime, én veletek vagyok mind a világ végéig! Ez az áldott igéret nemcsak Jézus kortársainak szólott, hanem szól minden követőjének, szól mindazoknak, akik keresztényeknek mondják magukat, akik a földi élet kincseinél magasabb értékekre vágynak. Szól mindazoknak, akik aggódnak, félnek, szenvednek az élet bizonytalanságai miatt s akik háboruságot és üldöztetést szenvednek hitükért, meggyőződésükért. Minden igaz hivő szent meggyőződéssel gondol Jézusra s ugy érezzük, hogy a lelkek rejtett világában most is megtaláljuk Jézus lelkével az összeköttetést s minket is biztat, bátorit s háborgó lelkünk számára megteremti a békességet. Milyen áldott ige, milyen áldott üzenet: Békesség tinéktek! Milyen szent biz-

tatás: Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek. Igen, a husvéti nagy, áldott öröm áthatja a lelkünket, életünket, egész valónkat s erőseknek, legyőzhetetleneknek érezzük magunkat, mert ugy érezzük, hogy Jézus ami lelkünkben van. Ott van ő, a nagy vigasztaló minden ihletett percünkben, minden nehéz óránkban mi velünk, mi bennünk és biztat: »Ne féljetek, én meggyőztem a világot.«

Az édes anya. Ján. 19, 26—27.

Jézus azért, mikor látja vala, hogy ott van az ő anyja és a tanitvány, akit szeret vala, monda az ő anyjának: Asszony, imhol a te fiad! Aztán monda a tanitványnak Imhol a te anyád! És ettől az órától magához fogadá azt a tanitvány.

Jézust a többi kegyes nőkkel együtt elkisérte a keresztre az édes anyja is. Elképzelhetjük, hogy milyen keserves fájdalom járta át szivét, midőn szeretett fiának a kinszenvedéseit látta. De Jézusban ebben a pillanatban is ébren volt az anyja iránt való hálás szeretet és édes anyjának jövendő sorsára gondolt s rábizta a tanitványra, akit szeretett. Ime, Jézus a legnagyobb szenvedések között is édes anyjára gondolt. A fiui szeretetnek megnyilvánulása volt ez s olyan mély érzést tartalmaz, amelyről nem szabad soha elfeledkeznünk. A keresztény világ ténylleg elismerte és méltányolta az édes anyákat, akik a családi élet tisztaságának a fenntartói. Az ujabb időben az anyák számára egy napot, egy áldott szép napot szentel a kereszténység. Májusnak egy szép vasárnapját, midőn minden virág virágzik s a szivben is kinyilnak a hála virágai.

Május első napját munkásünnepnek tekintik, a nagy városok gyári munkásai már régóta ünneplik és a nagy háboru után rendes munkaszünet van e napon. A keresztény lélek önként teremtette meg az anyák napját, hogy legyen egy áldott napja a legönzetlenebb szeretetnek, az édes anyai gondnak is.

Gyermekek, ifjak, ne feledkezzetek meg édes anyátokról. Fonjatok virágot a mező és kert virágaiból. Emlékezzetek meg édes anyátokról, aki titeket mindenkinél jobban szeret s akinek ti oly sokat, mindent köszönhettek...

I. G. Ducai unitárius főgimnázium igazgatósága március 28-án rendezett müsoros szülői értekezletét az intézet tornacsarnokában ritkán látott nagy közönség előtt. Az Imnul Regal elhangzása után Boros Jenő igazgató mondott közvetlen megnyitó-szavakat. Ezt követte Péter Lajos főgimnáziumi tanárnak „Az ifjuság nevelés" c. tartott gondolatokban gazdag, rendkivül értékes felolvasása. A müsor további folyamán Bede Emil opera és operette részleteket énekelt nagy sikerrel, Bodoczy Zoltán fg. VI. o. t. tornamutatványokat végzett, Török László fg. V. o. t. ügyesen szavalt, Kálmán Zoltán fg. I. o. t. szépen énekelt, a Gazdasági Iskola énekkara, a Főgimnázium zene-, vegyes- és férfi-kara opera-részleteket és székely-dalokat adott elő öntudatos, kitünő bemutatásban. Az estély művészi részének rendezése Péterffy Gyula zene-tanár érdeme, ki ritka rátermettséggel és lankadatlan buzgalommal tanitott, vezényelt, kisért. Még sok ilyen sikeres estélyt adjon a jó Isten!

A szezon utolsó kultur-délutánja

az unitárius püspöki lakásban f. é. április 3-án lezajlott. Nem tévedés, sem nagyitás, vagy humoros megjegyzés ez, mert valóban lezajlott. Ugyanis aznap d. u. ½6-kor már gyülekezett a megszokott társaság. Az idő is haladt, 6 óra, ¼7, vártunk türelmesen, csak a Püspöknén látszott valami ideges várakozás, türelmetlenség, csak ő tudta, hogy az engedély ólomlábakon járván, még nem érkezett meg. Dr. Boros György püspök, mint házigazda s mint pap kedves husvéti megemlékezésekkel, áhitatos lélekkel előadást igyekezett tartani, hogy a közönség türelme a várakozásban ki ne fáradjon. A Püspökné és családja pedig egy rögtönzött program összeállitásán fáradozott, ami sikerült is, mert ha engedély nincs, van vendégszeretet s — a Püspök szavai szerint — érezze magát mindenki a család vendégjének és a szerint szórakozzék és szórakoztasson. ½7 az óra. Az engedély késik. Programot nem lehet megtartani, hanem ahelyett, kezdődik a családi kedves kabaré. Elsőnek Keppichné Molnár Irma kitünő zongorajátéka gyönyörködtetett, azután Csiky Karola, az uioara-i egyházközségünk leánya, aki Bécsből jött haza, gyönyörü énekszámaival ragadtatta el a diszes társaságot. Operaáriákat és nehány magyar müdalt énekelt, frenetikus hatással, többször megismételte a tapsvihar után. Dóczyné Berde Amál, ez a finomlelkü kedves asszony, kitünő monológot csevegett el az aiudi életből, nagy hatással. Puksa Endréné a kulturdélutánok és unitárius-estélyek igazi kedvence olyan hatalmas sikerrel énekelt több müdalt, hogy nem győzte az ismétléseket a közönség kérő, hivó, követelő tapsai miatt. Végre 7 óra után megérkezett az engedély a Püspökné nagy osztatlan örömére s hét szám kivételével a programot meglehetett tartani. Dr. Fazakas Jánosné müvészies zongorajátéka, Fogarasi Klára gyönyörü éneke, Sántha Ilona müvészi énekszámai, Gyallay Pap Sándor költeményei méltó befejezései voltak a kitünő, hevenyészett és rendszeres programnak. Gyallaynak ez volt első nyilvános szereplése gyönyörü költeményeivel, melyek közül különösen az édes Anyjához és édes Apjához irottak voltak meghatók, egy háládatos léleknek igazi megnyilatkozásai. Örömmel mondhatjuk, hogy a kulturadélutánok utolsója, talán a legelső volt müsor és müvészi hatás tekintetében. Ezeket a kulturdélutánokat reméljük, okvetlenül megkezdi a Püspökné Őméltósága, illetőleg folytatja, mert ezek nekünk, akik ott voltunk, már életszükségletté váltak. A méltóságos asszony szavaival bucsuzunk: a viszontlátásra ősszel! *zyndor.*

Levélcimezés. Kérem azokat, akik cimemre akár hivatalos, akár magánügyben postai küldeményt küldenek, azt sziveskedjenek románul cimezni, mert a Lupeni-i postafőnök azokat a küldeményeket, melyeken akár a »tiszteletes«, akár »unitárius lelkész«, vagy »Unitárius Lelkészi Hivatal« szavak magyarul rajta vannak, nem engedi kikézbesiteni. Lőrinczy Géza unitárius lelkész.

Teológusok és cserkészek Chidean.

A Teológiai Akadémiánk ifjusága f. év április 26-án missziós kirándulást rendezett egyik legrégibb egyházközségünkbe. Részt vettek ezen kiránduláson cserkészcsapatunk lelkes ifjai is, Lőrinczy Zoltán parancsnok-tornatanár vezetésével. A csak hét családból álló egyházközség a falu másfelekezetü (református, katholikus) lakósságával nagy szeretettel fogadott s őrzött meg emlékezetében. Ezt a fogadtatást mi is szeretettel viszonoztuk azokon kivül, amiket müsorként adtunk. A kirándulást Szent-Iványi Sándor teológiai tanár ur szervezte meg s részvételével a legmagasabbra fütötte a lelkesedést.

Szombaton délben 2 órakor indultunk a kollégium udvaráról 45 tagból álló csapatunkkal s a mintegy 30 kilóméternyi utat este 7 órakor fejeztük be. Fárasztó volt az ut, de vidáman tettük meg. Nagyszerü vacsorát kaptunk s ettől mind felfrissültünk. Vacsora után cserkészeink tábortüzet gyujtottak az erdőszélén s másfél órán át szórakoztatták a község lakósságát, majd Deák Berta teológusnő szép és felemelő imája után nyugóvóra tértünk.

Korán reggel pihenten ébredtünk s megnéztük a falu történelmi nevezetességü barlangját, hova a lakósság a tatárok elől elrejtőzött. Tiz órakor a templom nagy cintermében szabadtéri istentiszteletet tartottunk. Imádkozott Kereky Gábor IV. é. hallgató, prédikált Bodor András III. é. hallgató, lelkesitve és buzditva a kicsiny falu népét. A falu multjáról tartott előadást Szent-Iványi Sándor tanár ur, majd előadása végén összetartásra hivta fel a falu magyar lakóságát mondván: az a nép, melynek ilyen küzdelmes a multja, minden megpróbáltatást tul él. Szavaltak Nagy Zoltán s. lelkész és Bodor András III. é. h. Majd Szent-Iványi tanár ur mindannyiunk nevében megköszönte a szives fogadtatást, megemlékezvén Fülöp Mózes nyug. lelkész urról, ki 66 évig vezette az egyházközséget. A megemlékezés nyomán az agg pásztor szemében könnyek csillogtak. Ezek után a fia, jelenlegi lelkész: Fülöp Elemér fejezte ki meghatott szavakban köszöntőjét azért, hogy felkerestük és azokért, amiket nyujtottunk nékik. Kirándulásunkon váratlanul megjelent Dr. Gyergyay professzor és neje, hogy megtekintsék a kicsiny unitárius sziget életét. A teológusok meglátogatták az unitárius családokat. Délben nagyszerü közebéd volt, melyen a gyülekezet bizonyságot tett igazi magyaros vendégszeretetéről. Délután egy kedves müsorral bucsuztak el a cserkészek a vendéglátóktól s indult vissza az egész társaság az öreg kollégiumba. E helyen is köszönetet mondunk az egész falúnak különösen a falú vezetőségének, Fülöp Mózsi bátyánknak, Fülöp Elemér tiszteletes urnak szives vendéglátásukért, de köszönetet mondunk a róm. kath. egyházközség plébánosának, hogy egyháza népházát rendelkezésünkre bocsátotta és köszönetet mondunk Bonczíday ref. lelkész urnak, hogy istentiszteletünkön és müsorunkon személyesen is megjelent s előkészitette intézkedésével, hogy hivei is meghallgathattak minket.

Jelenvolt.

Dr. Görög Ferenc: *A magyar nemzet története.* Minerva kiadása. 1935. 416 l.

Többen irtak már ismertetést e munkáról, de vannak könyveink, amelyekről jó, ha minél gyakrabban beszélünk. Ilyen mű a fenti magyar történelem, melyet szent könyveink közé kell sorolnunk. Nem kritikát akarok irni erről a kisebbségi világunkban valósággal eseményszámba menő összefoglaló magyar történelemről, hanem inkább örömmel üdvözölni azt a szellemi és technikai vállalkozást, amely ezt a pompás munkát világra hozta. Amig Erdélyben a magyar szépirodalom valósággal felburjánzott addig a történelem, irodalom szegényesnek mondható, pedig úgy tudtuk, hogy népek és fajok szenvedéseik napjaiban a történelemhez fordulnak, hogy lelki erőt, felfrissülést merítsenek az élet nehéz küzdelmeiben. Nem akarjuk a szépirodalom értékét kisebbiteni, hiszen olyan nagy szükség van az általa nyújtott gyönyörködtetésre, de életünk egyensúlyban tartásához a komolyabb önmagunkba szállások is szükségesek és ehhez csak történelmi érzésünk gyarapitása és edzése juttat el minket. Ezt a célt szolgálja a Dr. Görög Ferenc magyar történelme, amely felépitésében, előadásában különösen a kuruc költészetről irt fejezetében, mintegy középutat foglal el a szépirodalom és a száraz előadásban megjelenő tudomány között.

Ha a könyvnek minden szépsége mellett is teszünk nehány észrevételt, ezt csak azért csináljuk, mert meg vagyunk győződve, hogy ez a könyv, érdeme szerint, több kiadást fog megérni s hátha az újabb kiadásokat még tökéletesiteni lehetne.

Igen általános s hiányos az őskorra vonatkozó rész. Helyesebb lett volna reámutatni a magyar földön s Erdély területén újabban feltárt gazdag őskori leletekre, ami egyben életet vinne be a régi idők holt anyagába. A kereszténység elterjedésével a régi és az új hit küzdelménél nincs kidomboritva, hogy a magyarság, pogány vallásához való ragaszkodásában, az ősi szabadságát védelmezte. Kún László uralkodásánál nincs kellően kidomboritva, hogy a morvamezei ütközetben, 1278-ban magyar fegyverek dicsősége alapitotta meg a Habsburgok hatalmát. A Nagy Lajos korabeli nagyhatalmi szerep sem domborodik ki kellően. Erdélyre s a román fejedelemségekkel való kapcsolatra nagyobb súlyt kellett volna helyeznie. Komoly történelmi mun-

kában az utólagos feltevésekkel való elmélkedést kerülnünk kell, mert a történetirás feladata a multnak a megrajzolása s igy nem sok értelme van az olyan utólagos magyarázgatásnak, hogy mi lett volna akkor, ha Mátyás király nem Nyugat megszerzésére, hanem Kelet felé folytatta volna apja politikáját. Még korai s a székelységgel szemben igazságtalan Báthory István uralkodását is Erdély aranykorának nevezni. (239. l.) Arról nem tudunk, hogy »napjainkban is igyekeznek (Bethlen Gábor) érdemeit kisebbiteni«, legfölebb tárgyilagos világitásban igyekeznek beállitani a Habsburgokkal való kétkulacsos politikáját. A Rákóczi Ferenc szabadságharcáról irt fejezet kevésbbé sikerült, de szépen egészíti ki ezt a kurucköltészetből adott, ilyennemü munkában szokatlan, de a könyv szelleméhez nagyon találó s azt kiegészitő rész. Nagy fontosságát tekintve igen vázlatos »Az új Magyarország« cimen, az 1867-iki kiegyezés utáni hatalmas lendület megirása. Ez kibővitésre szorul.

Az egész könyv hűségesen mutatja, hogy milyen nemes tettekre voltak képesek a hazájukat szerető igaz magyarok. Tükör, melybe jó belenézni, hogy megláthassuk a dicsőséges magyar multnak nagy erkölcsi tényezőit. Szerző minden alkalmat felhasznál arra, hogy reámutasson az összetartó nemzeti erőkre. Élesen jellemzi a főurak hazafiatlan viselkedését s megbélyegzi az átkos pártoskodást. Megmutatja a magyar hősiességnek örökkétartó, ragyogó példáit. A hazafiatlan főpapokkal és főurakkal szemben, minden idők eszményképe lehet a törökhódoltságkorabeli magyar paraszt, aki minden üldözés, rettenetes szenvedés és csapás mellett egyszerre fizetett adót töröknek, magyarnak, de megőrizte mégis fajiságát, vallását, hitét és reményét. Egy másik nagy intelem, amely felénk sugárzik e könyvből az, hogy törekedjünk felekezeti békességre, mert a vallási türelmetlenség a magyarság közt annyi bajt csinált és csinál, mint talán egyetlen népnél sem a világon.

Szerző nem akar többet mutatni, mint ami, nem burkolódzik bele a modernségnek képzelt értelmetlenségbe, nem hirdet új történelmi módszert, hanem a régi iskolának tisztafejü, világos stilusú munkása, mint amilyen mestere, Dr. Szádeczky Lajos volt. Tekintettel azonban arra, hogy ez a történelmi munka a magyar tanuló ifjuságnak is kedvelt olvasmánya lesz, igyekezzék szerző az újabb kiadásban megszabadulni a felsorolásoknál gyakran használt „úgy-mint" németes kifejezéstől, „mind-mind"-del helyettesitse; javitsa ki az ilyent: „a király megvonta tőle bizalmát, sőt meg akarta *büntetni is*," erre, meg is akarta büntetni. Kijavitandó az ilyen kifejezés is: „*a nemzeti lakottság alapján*" (412. l.). A kún királyt, helyesebben vezért, kezdetben Kuthennek irja (101. l.), majd Kötöny-nek (113 l.). A tulajdonnevek irásánál következességet kell tanusitanunk s vagy mindenütt *Kuthen*-t, vagy pedig mindenütt *Kötöny*-t irunk.

Jelentéktelennek mondható tévedések és hiányok mellett is ez a könyv egy valóságos kincsesbányája az erdélyi magyar történelmi irodalomnak, de igazi értékét csak akkor látjuk, ha olvasásakor elmélkedve a mélybe nézünk.

Az egész történelem egyfolytában olvasva úgy hat reánk, mint egy fenséges dráma. Fenségesnek azért mondjuk, mert egy sorsüldözött nép a főhőse, mely ádáz tusák után is mindig eszményi magaslaton maradva elbukik a könyvet befejező világháboruról szóló fejezetben.

A magyarság dicső multjának tanulmányozása csak nemesitő hatással lehet mindenkire s ezért nagyon ajánljuk a gyakori olvasását minden magyarnak. *Szentmártoni Kálmán.*

Ne hagyd az ősi köpenyeget.

„Vesd a sarokba köpenyeged,
Helyet szoritunk itten neked.
Teli asztal
Minden jóval,
Ide azzal
A kemény munkás tenyereddel.

Miért nem dobod le azt a rongyot,
Már őseiden azzá foszlott,
Fázol benne,
Kutya ugat...
Fáradj hát be
Nótázz velünk, fujjad dalunkat
Nő szép hangoddal a hangulat"

Fagyjak meg éhen az utcán
De azt a just, amit hagyott rám
Minden ősöm:
Hitem s dalom
Féltve őrzöm,
Bár tépve, de át kell, hogy adjam
A fiamnak, ez fogadalmam.

Kónya Sándor.

I. G. Ducai unitárius Vasárnapi Iskola és a főgimnázium alsó osztályos tanulóinak baráti köre mesenapot és rajzkiállitást rendezett március hó 22-én Bede Emil s.-lelkész vezetésével, Ferenczy László Marcella irónő az Uj Cimbora gyermeklap szerkesztőnője közremüködésével. A műsor tulajdonképeni gerincét F. László Marcella és Szakál Istvánné gyönyörü meséi alkották, mig a Vasárnapi Iskola és a Főgimnázium növendékei ének- és zeneszámokkal, valamint szavalatokkal tették változatossá és kellemessé az összejövetelt. E helyen is csak a legteljesebb hála hangján emlékezhetünk meg Boros Jenő igazgatóról, aki elsőnek megértve az ifjusági munka fontosságát, mindent megtett e gyermeknap sikere érdekében. Köszönet illeti Nagy Lajos tanárt, ki a rajzkiállitás rendezésében oroszlánrészt vállalt és Péterffy Gyula zenetanárt, aki az ének- és zeneszámokat betanitotta és azokat zongorán kisérte.

A falusi ifjuság Clujon. Kedves élményben volt része Dávid Ferenc városában az unitárius közönségnek f. évi március 29-én. Alapos előkészületek után a városunkban élő falusi ifjuság, a Nők Szövetsége nagy termében igen szép számu közönség előtt mutatta be tehetségét; szavalatokban, monológokban és énekszámokban. Mindannyian lekötötték és kielégitették a közönség igényeit. Jól esett látni az egyszerüséget, a tisztaságot, a falút itt közöttünk. Eddig a falúra mi mentüuk ki városiak, hogy szórakoztassuk őket — mondotta a főtisztelendő püspök úr kedves zárószavaiban — most pedig a falu jött fel, hogy gyönyörüséget szerezzen nekünk. A közönség minden egyes tagja megelégedéssel távozott el e jól sikerült estélyről. Az estélyt szép szavalattal Bartha Ferenc rimiteai legény nyitotta meg, elismerő tapsot váltva ki. Monológot adott elé Móricz Anna colteşti leány. Tele volt élettel. Szavalt Bertalan Juliska cadaciui leány. Petőfi »Távolból« c. versét adta elő bájosan, naivan. Majd Tóbis Ilona rimeteai leány szavalt kedvesen. Talán legjobban tetszett a közönségnek az az énekszám, melyet Móricz Anna colteşti és Lukácsi Zsuzsika turdeni leányok adtak elő. Monológot adott elő Szombatfalvi Ella bezidul-noui leány. Sok taps volt a jutalma. Szavalt Veres Ilona colteşti leány és ő is elismerést váltott ki. S végül monológot adott elő Páll Juliánna chedeai leány általános tetszés mellett. A szereplőket Szánthó Luci segédlelkésznő tanitotta be, ki állandóan foglalkozik velük s szeretettel veszik körül valamennyien. Talán ez a legnagyobb jutalom, amit munkájáért kaphat. Műsor után reggel 3 óráig táncolták a csárdásokat és más szép székely táncokat.

Bartók Endre emlékünnepély Adămuşon. A Târnava-i egyházkör Bartók Endre emlékére Adămuşon ünnepélyt rendezett. Ez a nap ugy az egyházkör vezetőségének, lelkészi, tanitói testületének, valamint Bartók Endre volt adămuşi lelkész hiveinek és jó ismerőseinek kegyeletes megemlékezése volt. Az ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött a templomban, melyen imádkozott Mátyus Gergely egyházköri jegyző. Megkapóan méltatta emlékbeszédében Adămuş drága emlékü papját Gvidó Béla esperes. Szavaltak egy helybeli lány és Nagy Sámuel s.-lelkész. A sirnál Gvidó Béla esperes, Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár, Kovács István és Kiss Tihamér mondtak beszédet s közben virágot helyeztek rá.

D. F. egyleti köri-gyülés volt Adămuşon f. évi április 16-án délután, melyen Szathmáry Gyula elnök megnyitójában rámutatott arra, hogy mennyire szükségesnek látja, hogy a köri D. F. Egylet ezután is évenkint legalább egyszer egyházközségenként felváltva műsoros összejövetelt tartson. A gyülés elnök elgondolását helyesléssel fogadta s elhatározta, hogy az ünnepélyt a köri gyüléssel kapcsolja össze. Az elhunyt Bartók Endre helyébe egyhangu megnyilatkozás mellett köri titkárrá választják Pál Tamás dâmbăi lelkészt. *Jelenvolt.*

Műsoros estély Uioarán. Az uioarai unitáriusok a helyi mükedvelők közremüködésével husvét első napján jól sikerült műsoros estélyt rendeztek, melý alkalommal Vadnai László: »Mit susog a fehér akác« c. 3 felvonásos operettjét adták elő. Mükedvelői nivót meghaladó művészettel gyönyörködtették a nagyszámban megjelent közönséget: Székely Sándorné, Ifj. Till Károly, Zimonyi Lili, Ifj. Till Károlyné, Balogh Sándor, Horváth Géza, Székely Attila, Fried Sándorné, Fried Sándor, Horváth Gézáné, Miklós István Ávéd Ilona, Berekméri Juliska, Virágh József, Farkas Sándor, Szőke Sándor, Horváth Lajos, Stibor Miklós, Jakab Ilonka, Starkbauer Zsigmond, Pécsi János, Bacsó Ferenc, Horváth Bubuka, Szabó Irma, Barlabás Ernő, Filep Evald. A darab oly nagy megelégedést váltott ki a helyi magyar társadalomban, hogy azt rövid időn belül megismétlik. Az estély megrendezéséért illesse köszönet Dr. K. Nagy Béla ügyvéd urat, aki fáradhatatlan és önzetlen munkájával elősegitette, hogy az estélyen megjelenteknek egy feledhetetlen estét szerezhessünk. Továbbá illesse köszönet Székely Sándort, az egyházközség lelkészét. — Itt emlitjük meg, hogy husvét első napján az unitárius imaházban egyházi beszédet mondott, ágendát tartott s úrvacsorát osztott Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. *Jelenvolt.*

Unitárius nap Aiudon Aiudi unitárius templomunkban március 22-én délelőtt egyházi beszédet, délután Bibliamagyarázatot s majd előadást tartott Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. Öröm volt látni, hogy az agilis Barabás Miklós lelkész gondolata alapján létrehezott unitárius napon hiveink milyen lelkesedéssel vettek részt a vallás-erkölcsi összejöveteleken, ünnepségeken. *Jelenvolt.*

Tanitói gyülés. A treiscaunei kör unitárius testülete f. évi március 25-én Arcuşon igen jól sikerült gyülést tartott, amelyen részt vett a kör jelen évben választott nagyt. esperese is, Kovács Lajos braşovi lelkipásztor. A műsor délelőtt 9 órakor kezdődött Dancs Pálnak, az arcuşi unitárius elemi iskola igazgatójának tanitásával, amelyet aztán megbeszélés követett. Ezután Régeni Áron nyug. ig. tanitó olvasta fel elnöki megnyitóját, amelyben bejelentette elnöki tisztéről való lemondását. Miután Lőrinczy Ilona arcuşi tanitónő megtartotta »Család és iskola« cimü igen érdekes felolvasását, az elnökválasztásra került volna a sor. A gyülés kérésére Régeni Áron elnök visszavonta

lemondását. Alelnöknek Kiss Dénes tanító fia választatott meg. A délelőtti gyülést istentisztelet zárta be. Közebéd után a délutáni műsor kezdődött: 1. A gyermekek elénekelték a királyhimnuszt. 2. Két iskolásgyermek igen ügyesen adta elő »A szegény és gazdag fiu« cimü dialogot. 3. Szavalt az egyik iskolásgyermek. 4. Régeni Áron szerzeményeiből népdalokat adott elő az arcusi vegyeskar, igen szép teljesitményt nyujtva. 5. Szavalt Gyulai Ilona tanitónő. 6. Az egyik V. osztályos növendék rendkivül ügyes vezetése mellett az iskolás gyermekek énekkara énekelt. 7. Gazdag Miklós ig.-tanító a kertészetről tartott hasznos felolvasást, amelynek értékét gyakorlati utmutatásai adták meg. 8. Monológot adott elő egy iskolás növendék. 9. Énekelt Gazdag Miklósné, őszinte elismerést aratva Régeni Áron szerzőnek. 10. Szavalt egy iskolás növendék. 11. Énekelt a gyermekek énekkara. 12. Bezárót mondott Régeni Áron elnök. A gyülés ezzel a délutáni műsorral véget ért s mindenki azzal az érzéssel távozott, hogy egy rendkivül hasznos, gazdag tartalmu és egyben igen élvezetes napban volt része.

A Cambridgei Harvard egyetem alapitásának háromszázadik évfordulója lesz a jelen év szeptember hó 15—18-ig. Ez az egyetem tudvalevőleg unitárius alapitás és unitárius jellege van most is. A főtisztelendő püspök ur, mint ez egyetem tisztb. doktora meg van hiva az ünnepélyre, de körülményei nem engedik meg, hogy megjelenhessen az ünnepélyen. Az E. K. T. megbizta a főtisztelendő püspök urat, hogy a nevezetes ünnepély alkalmából az egyház nevében üdvözölje a régi világhires egyetemet. Ezen az egyetemen nyert doktori fokozatot a tragikus sorsu Dr. György János; Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár pedig a »Teológiai Tudományok Mestere« fokozatát nyerte. Angliában tanuló akadémitáink: Erdő János és Gálfi Elek jelen lesznek a nagy ünnepélyen.

Pályázati hirdetés. Sz.: 2—1936. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör pályázatot hirdet egy „Unitárius Induló“ szövegének megirására. A szöveg, indulónak megfelelő alakban kettő, legfeljebb három versszakasz legyen. Az unitárius hitelvek feltétlen szemelőtt tartandók. — Pályadij 1.050 lej. Határidő 1936 május 31.[1]) Pályázatok idegen kézirással, jeligével Pál Dénes lelkészköri elnökhöz nyujtandók be: Simonești, jud. Odorheiu. — Megjegyzés: Ha a pályázat sikerrel jár, a nyertes szöveg megzenésitésére hasonló diju pályázat hirdettetik ki. — Akik az első pályázatra benyujtott pályamunkájukat visszaóhajtják kapni, eziránti megkereséseiket sziveskedjenek Pál Dénes elnökhöz eljuttatni. Közöljük azt is, hogy az első pályázat alkalmával csupán a beérkezett szövegek nyertek elbirálást s szöveg hiányában a zenei rész bírálatlan maradt. Simonești—Ormenis, 1936 jan. 1. Pál Dénes elnök, Fekete Lajos jegyző.

[1]) Minthogy áprilisi számunkból a hirdetés tévedésből kimaradt, a határidő junius 15-ig meghosszabbittatott.

A természet világából.

Átöröklés. Igen sok családban megtörténik, hogy ugy az apa valamint az anya elsőrendü szellemi képességü emberek közé tartozik, azonban a tömeg legnagyobb ámulatára a gyerekek már gyenge képességüek. Egyik gyerek beteges, a másik egészséges; a lány jól tanul, a fiu könyvkerülő, egyszóval az utódok nem egyformák. Tudományos alapját először Mendel Gergelynek sikerült megfejtenie azokból az egyszerü kisérletekből, melyeket kertjében a különböző paszulyféleségekkel végzett. Mindig fehér paszulyvirágot adó paszulyt keresztezett mindig piros virágot termő paszullyal s az eredmény az lett, hogy keletkezett egy olyan paszulyféleség, ami sem nem fehér, sem sem nem piros virágot hozott létre, hanem rózsaszinüt. Ez idáig teljesen észszerü. Azonban a rózsaszinü virágból lett paszulyból elvetve nem adott mind rózsaszinü virágokat, *hanem ¼ részben keletkezett fehérvirágú, ¼ részben pirosvirágú s ½ rész pedig rózsaszinű.* Kisérleteket állatokon is elvégezve ugyanezt az eredményt adta; fehér házinyul — fekete házinyul eredmény tarka. A tarka utódai közül 25% fehér 25% fekete s 50% tarkának marad. Igy megfejtődött az átöröklődés nagy törvénye, ami csak napjainkban kezd gyakorlati alkalmazást találni. Elmegyógyintézetek, fegyházak biologiai célja az, hogy az oda tartozó egyedek szaporodását megakadályozza. Igy nyilvánvaló, hogy a gyerekek erénye vagy hibája nem mindig a szülőkben keresendő, mert a nagyszülők 50%-ig hathatnak az utódok összeségére, ami egyes egyedeknél unokáknál 100%-os is lehet.

Eugenika. (Fajegészségtan). Régi eredetü tudomány. Célja az emberi faj megnemesitése, a káros tén[illegible]ok kiküszöbölése. Rokonok, testvérek közötti házasság eltiltása már törvényes formát kapott a föld minden országában. Amerika sok államában sterilizálják az epilepsziásokat, elmebajosokat. Ujabban Németországban szavazták meg ezt a törvényt, amit már igen sok esetben alkalmaztak. Az eugenika-nak egyik célja, ami rövidesen már megvalósulás elé tekint: a házasulandók kötelező orvosi vizsgálata. Sulyos szellemi bajban vagy átörökithető testi tulajdonságokkal rendelkező egyedek gyermeknemz[illegible]től való eltiltása. Ezzel szemben a kiváló szellemi és testi tulajdonságokkal rendelkező egyedek kötelező nősülése, ellenkező esetben sulyos agglegény adóval terhelendők meg.

Kovács Lajos: Bucsú és köszöntés. Különlenyomat az Unitárius Szószékből. A 12 oldalra terjedő füzet hü képét adja annak a benső örömnek és reménységnek, amely Kovács Lajos esperes lelkét áthatotta akkor, amidőn az elkészült uj templomban hálaadó istentiszteletet tarthatott Nemcsak a brașovi hiveknek, hanem az egyetemes unitárius egyháznak is nagy eseményét örökiti meg e kis füzet, amely mindenképpen méltó a nagy naphoz.

Rovatvezető: IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Lelkészbeiktatás Pietroasă-n. Arieş-vidék szélén, a Székelykő keleti oldalán egy völgykatlanba van beépitve Pietroasă község, melynek magyar-unitárius népe ez év elején egyhangu lelkesedéssel meghivta lelkésznek a község szülöttjét: *Komjátszegi Géza* bihoria-i unitárius segédlelkészt. Uj állomáshelyének elfoglalása f. év április hó 5-én volt. A reggeli órákban egy négy tagu küldöttség ment le Văleni-be az uj lelkész szülőinek lakásába, hol ünnepélyesen meghivták lelkészüket állása elfoglalására. Pietroasă-ra érve, a harangok zúgása között a lelkészi lakás előtt felállitott diszkapunál felemelő volt az a jelenet, mikor a község unitárius népe, apraja-nagyja, egyhangu lelkesedéssel kiáltotta: »*Hozsánna! áldott aki jött az Úrnak nevében!*« Az egy évtizeddel ezelőtt épitett csinos kis templom — talán — soha annyi lelket nem zárt magába, mint ezen a napon. Nemcsak a község magyar népe volt itt az ünnepségen, hanem a szomszéd községekből is nagyon sokan. Uj lelkész beköszöntő beszédjét a *Róm. 15 r. 29 v.* alapján a *békességre* és *szeretetre* épitette, azonban hangsulyozta, hogy nem a törvény eltörlésére, hanem éppen annak betöltése céljából jött ide. *Gombási János* văleni-i lelkész, esperes helyettes beiktató beszédében: a pásztor és nyáj, a lelkész és hivek közötti bensőségteljes viszonyt fejtegette, kérve a hiveket, hogy a boldog virágvasárnapokra ne rendezzenek több szomoru nagypéntekeket...! A kör papsága nevében: *Fikker János* plăieşti-i lelkész, az egyházközség részéről *Demes András* gondnok, mig az ortodox egyház kiküldöttje Mărinoiu lelkész szép szavak kiséretében üdvözölték az uj lelkészt. A templomi ünnepség végeztével bankettre gyült össze ismét a közönség, hol az élvezetes és dus ebéd elfogyasztása alatt számos tartalmas és vidám pohárköszöntő hangzott el. Gombási János esp. h. Őfelségére, a királyra, Biró István bădeni-i lelkész a püspökre, Fikker János plăiesti-i lelkész az uj lelkészre, mint kebelbarátjára, Pataki András moldovăneşti-i lelkész és Gál Domokos egyh. tan. a hivekre s jövendőbeli békességes munkájukra üritették poharukat. A vidám és kedélyes hangulatban

eltöltött együttlétből az estéli órákban mindenki hazafelé tartott s mindenki egy érzéssel szivében és egy gondolattal agyában: ha a pietroasă-i virágvasárnap eseményeiből szabad és lehet a jövendő kiépitésére gondolni, ugy hisszük, hogy Pietroasă unitárius népe új lelkészében megtalálta a vele együtt érző s érette szent lelkesedéssel munkáló lelkipásztorát, de ugyanakkor arra kérjük a hiveket, becsüljék meg új papjukat, nehogy holnap ismét beteljesedjék rajtuk az irás szava: »Megverem a pásztort s elszélednek a nyájnak juhai!« *is.*

A francia protestánsok és erdélyi unitáriusok között állandó kapcsolat mindeddig nem épült ki, eltekintve azoktól az erdélyi unitárius papnövendékektől, akik a párisi vagy strasburgi protestáns teológiai akadémia hallgatói voltak nehány szemeszter folyamán. Ez a gondolat vezette *Mme Loyson*-t, a nemzetközi »Alliance« francia csoportjának elnöknőjét arra, hogy a Párisban tartozkodó *Mikó Imrét* felkérje az erdélyi unitárius mozgalmaknak francia protestáns közönség előtti ismertetésére. A francia nyelvü előadás március 20-án folyt le s az azt követő megbeszélés azt bizonyitotta, hogy a francia haladó protestánsok melegen érdeklődtek erdélyi hitrokonaik iránt. Különösen megragadta figyelmüket, hogy Erdélyben már négyszáz évvel azelőtt kimondták a vallásszabadságot, mielőtt a Szent Bertalan éjszaka bekövetkezett volna, ahol egyházuk alapitóját Gasparde de Colygny-t meggyilkolták. Érdeklődéssel hallgatták, hogy az erdélyi protestánsok meg tudtak maradni, miközben a francia hugenottákat az országból kiüldözték, s Romániában a protestantizmus igy ma is nagyobb sulyt tudott biztositani magának, mint a laikus Franciaországban. Ami azonban közvetlen kapcsolatba hoz velük, az az egyháztársadalmi munka, aminek a terén ők is nagy kezdeményezésekhez fogtak s a félszázadra visszatekintő unitárius szociális törekvések számos részletére vonatkozóan tettek fel kérdést. *M. Bertrand* az »Oratoire« templom első papja azzal zárta le a megbeszélést, hogy üdvözletét küldi annak a kis vallási csoportnak, amelyik négy évszázad vallási, nemzetiségi és szociális harcai között is meg tudta őrizni közép és kelet-Európa határán a protestáns gondolatot.

Kórházi betegek figyelmébe. A cluji lelkészi hivatal arra kéri a klinikán vagy más gyógyitó intézetben ápolás alatt levő betegeket, hogy egyszerü levelezőlapon vagy bármely más alkalmas módon hollétükről küldjenek tudósitást a lelkészi hivatalnak (Parohia unitarian Cluj, Calea Marechal Foch 11), mert a sok gyógyitó intézet között nagyon nehéz, sőt néha szinte lehetetlen minden beteg fölkeresése, meglátogatása, ha arról a lelkészi hivatalt nem értesitik. A lelkészek pedig nem szeretnék, ha valamely beteg látogatás nélkül maradjon.

Balázs Ferenc lelkésztársunk sulyos betegsége miatt kénytelen volt szabadságot kérni. Előbb Clujon, utóbb Debrecenben kereste a gyógyulás lehetőségeit. Utóbb, ugy értesültünk,

hogy a debreceni gyógyító helyet elhagyta s édes anyjánál van Kassán. Felesége pedig rokonaihoz, Dániába ment, ahol angol órákat ad s ugy tartja fönn magát. Adja Isten, hogy lelkésztársunk minél előbb visszanyerhesse teljes egészségét.

Az Unitárius Nőkszövetségének gyermekdélutánja. Egy jól sikerült gyermekdélutánt rendezett az Unitárius Nők Szövetsége ápr, hó 25-én délután 6 órai kezdettel előadói termében. Unitárius iskolás gyermekeink előadták Péter Rózsika tanitónő vezetésével az »Árgirus királyfi« cimü mesejátékot. A közönség zsufolásig töltötte meg a nézőteret s elragadtatásának lelkes tapsaival adott kifejezést. Különösen megragadta a közönség figyelmét Zsakó Jánoska, ki az Árgirus királyfit alakitotta, Bálint Gizike, Tündér Ilona személyében, Gálffy Motyó az öreg király alakitásával, Kerekes Medárd, Kovácsi Palika a királyfik szerepében. A többi szereplők is mind jó gyermekszinészeknek bizonyultak, hiszen a közönség nem egyszer tapsolta meg azokat, akiknek kisebb szerepük volt. Ki kell emelnünk azt a bájos és könnyed hattyutáncot is, melyet Bálint Bözske, Vaska Klárika, Lőrinczy Évike, Báró Hajnalka, Koronka Erzsébet és Weress Zsófika táncoltak. A darabot amellett, hogy betanitotta, igen szépen dolgozta át és alkalmazta szinpadra Péter Rózsika tanitónő. Köszönetet mondunk erről a helyről is azért a lelkes munkáért, melyet végzett, nem törődve fáradsággal és a nehézségekkel, melyek egy ilyen vállalkozásnál minduntalan előfordulnak. Tekintettel arra, hogy ilyen nagy érdeklődés nyilvánult meg az előadás iránt, május hó 2-án megismételik.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 20-tól április 20-ig tagsági dijat fizettek: Jakabfi Erzsébet Ploiești, Unitárius Egyházközség Comanești, Papszt Gyula Cluj, Péterfi Gyula Kispest, Szathmáry Ferenc I. G. Duca, Ajtay László Cămpina, Czupor Andor Scaeni 1936-ra, Felcser Lukácsné Varghiș 1932—1933-ra, Nagy Lázár Blaj, Gál Lajos Galda de jos 1935-re, Ifj. Hadházy Sándor Cluj 1934—1936-ra, Fekete Lajos Ormeniș 1932-re.

Előfizetői dijat fizettek: Katona Márton Cluj, Boda Dénes Belin, Győrfi István, Németh Albert Odorheiu, Antal Gézáné Daneşti, Varga József, Benedek József Satu-Nou, Nagy Sándor Sâncraiu, Balogh Józsefné Surcea, Székely Sándor Dămbau, Nagy Ferenc Ormeniș, Jobb Dénes Bucureşti, Jakab Ferenc, Farkas József, Pál Lajosné, Timár Mózes, Ifj. Csala Ferenc, Rácz Ferenc, Molnár Dénes, Ifj. László Mózes, Szász Domokos, Timár Ferenc (félévre) Martiniș 1936-ra, Nagy Sándor Mediaș, Gyárfás Lászlóné, Csiszár Viktorné Coșeni 1935-re, Kovács János Mediaș 1935 és 1936 első felére, Id. Márkos József Dămbau 1935 - 1936-ra.

Alapitói dijban fizettek: Koronki János Cluj, Özv. Deák Miklósné Cobateşti 250 - 250 lejt, Dr. Kiss Jenő Sân-Miclaus-Mare 100 lejt, Kahlfürst Imre Cluj 50 lejt.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Cluj, 1936 április 20.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT“ Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.